

Nr 177.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring av 3 § förordningen den 21 juli 1937 (nr 737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring av 3 § förordningen den 21 juli 1937 (nr 737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m.;

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Fritiof Domö.

F ö r s l a g

till

förordning om ändring av 3 § förordningen den 21 juli 1937 (nr 737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 21 juli 1937 med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

1 mom. Hälsovårdsnämnd äger — — — angivet område.

Sådant medgivande må allenast avse mjölk och grädde från viss nötkreatursbesättning och icke lämnas med mindre, på sätt medicinalstyrelsen föreskriver, styrkts, att de hygieniska förhållandena vid varans framställning äro tillfredsställande, samt att besättningen i sin helhet är att anse såsom tuberkulosfri.

Medgivandet skall — — — ett år.

Erhålles hälsovårdsnämnd — — — nämnden återkallas.

2 mom. Mot beslut, som hälsovårdsnämnd enligt denna paragraf meddelar, äger den, som anser sin rätt därav förnärmad eller obehörigen inskränkt, att hos länsstyrelsen anföra besvär inom trettio dagar från det klaganden erhöi del av beslutet.

I länsstyrelsens beslut må ändring sökas hos Konungen i jordbruksdepartementet inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1942. Av hälsovårdsnämnd med stöd av äldre bestämmelser lämnat medgivande att försälja mjölk och grädde utan föregående pastörisering från nötkreatursbesättning, som sedan en tid av minst sex månader är ansluten till det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos i smittfarlig form hos nötkreatur, skall dock fortfarande äga giltighet under den tid, för vilken medgivandet lämnats.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen samt t. f. chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Bergquist, anför statsrådet Domö:

Sedan förste provinsialläkaren i Värmlands län till länsstyrelsen i länet anmält, att till hans kännedom kommit, att fall av bovin tuberkulos hos människor inträffat under omständigheter, som gjort det troligt, att smittan spritts från nötkreatursbesättning, har länsstyrelsen i skrivelse den 3 september 1940 hemställt om utredning angående de ändrade bestämmelser, som äro erforderliga för beredande av bättre skydd mot tuberkulös smitta från nötkreatur.

Medicinalstyrelsen, som den 13 november 1940 avgivit utlåtande över skrivelsen, har föreslagit, *dels* att giltighetsområdet för förordningen den 21 juli 1937 (nr 737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m. (pastöriseringsförordningen) skulle utsträckas till hela landet och sålunda omfatta jämväl den egentliga landsbygden, *dels ock* att medgivande att försälja konsumtionsmjölk utan föregående pastörisering endast skulle få avse mjölk, som härrörde från nötkreatursbesättning vilken i sin helhet vore att anse såsom reaktionsfri med hänsyn till tuberkulos.

Över medicinalstyrelsens förslag ha yttranden avgivits, den 9 maj 1941 av svenska mejeriernas riksförening u. p. a., den 31 juli 1941 av lantbruksstyrelsen, den 30 september 1941 av hushållningssällskapens ombud och den 6 februari 1942 av statens livsmedelskommission.

I detta sammanhang torde jag även få anmäla, att medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission i gemensam skrivelse den 16 februari 1942 framlagt vissa förslag rörande tillämpningen av pastöriseringsförordningen och lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. (pastöriseringslagen).

Gällande bestämmelser.

Pastöriseringsförordningen, som trädde i kraft den 1 juli 1939, tillkom efter beslut vid 1937 års riksdag (prop. nr 55; jordbr. utsk. utl. nr 29; r. skr. nr 134). Av bestämmelserna i förordningen må här återgivas följande.

Enligt 2 § må inom område i stad eller å landet, där hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad gälla, till människoföda avsedd mjölk och grädde (komjölk och därav erhållen grädde) ej försäljas eller utbudas annorledes än till mejeri, med mindre varan, på sätt Konungen föreskriver, undergått värmebehandling (pastörisering) eller medgivande till varans försäljning lämnats i enlighet med bestämmelser i förordningen.

I 3 § föreskrives, att hälsovårdsnämnd äger medgiva, att mjölk och grädde utan föregående pastörisering må försäljas inom nyss angivet område. Sådant medgivande må allenast avse mjölk och grädde från viss nötkreatursbesättning och icke lämnas med mindre, på sätt medicinalstyrelsen föreskriver, styrkts, att de hygieniska förhållandena vid varans framställning äro tillfredsställande, samt *antingen* att besättningen i sin helhet är att anse såsom reaktionsfri med hänsyn till tuberkulos *eller ock* att besättningen eller del därav, som icke är att anse såsom reaktionsfri med hänsyn till tuberkulos, sedan en tid av minst sex månader är ansluten till det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos i smittfarlig form hos nötkreatur. Medgivandet skall avse viss tid ej överstigande ett år. Erhåller hälsovårdsnämnd kännedom om att förutsättningarna för lämnat medgivande icke längre äro förhanden, skall medgivandet av nämnden återkallas. Konungen äger förordna, att inom visst område medgivande, som här avses, må, sedan minst två år förflutit från förordnandet, lämnas allenast beträffande besättning, som i sin helhet är att anse såsom reaktionsfri med hänsyn till tuberkulos.

Överträdelse av förordningens omförmälda bestämmelser är belagd med dagsböter (8 §).

Efter framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande myndighet på landet eller av medicinalstyrelsen äger Konungen förordna, att vad i förordningen är föreskrivet beträffande område, där hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad gälla, även skall äga tillämpning för visst område, där hälsovårdsstadgans bestämmelser rörande landet gälla (13 § första stycket). Då särskilda skäl därtill föranleda, må Konungen förordna, att föreskrifterna icke skola tillämpas beträffande visst område, där hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad gälla (13 § andra stycket).

I kungörelsen den 19 maj 1939 (nr 220) har Kungl. Maj:t lämnat föreskrifter rörande förfarandet vid pastörisering av till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m., vilka föreskrifter innehålla, bland annat, följande.

Pastörisering av mjölk och grädde skall ske i mejeri, vars innehavare därom gjort anmälan till medicinalstyrelsen och hälsovårdsnämnden i ort, där varan försäljes, samt verkställas genom högpastörisering, lågpastörisering eller långtidspastörisering.

Medicinalstyrelsen har att utöva högsta tillsynen över pastöriseringsförordningens och i enlighet därmed utfärdade föreskrifters efterlevnad. Tillsynen skall i första hand utövas genom av hälsovårdsnämnden i konsumtionsorten utsedd provtagare.

Provtagare skall i fråga om varje mejeri taga erforderliga prov minst tolv gånger om året.

Kostnaderna för provtagning samt för utförande av undersökning av prov bestridas av vederbörande hälsovårdsnämnd. Har undersökning visat, att stadgad uppvärmning av provtagen vara icke ägt rum, må hälsovårdsnämnden av vederbörande mejeri uppbära ersättning för gjorda utlägg.

Pastöriseringslagen, ändrad genom lagen den 23 oktober 1936 (nr 548), innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Den, som driver mejerirörelse, må ej från mejeriet försälja eller eljest till annan utlämna mjölk eller kärnmjölk, som icke uppvärmts i enlighet med av Konungen meddelade föreskrifter, med mindre av omständigheterna framgår, att mjölken icke skall användas till kreatursföda. Ej heller må han själv till kreatursföda använda mjölk eller kärnmjölk, som icke uppvärmts på sätt nu nämnts. Konungen äger att, där förhållandena sådant påkalla, förordna att vad sålunda stadgats skall gälla även vassla (§ 1).

Överträdelse av bestämmelserna straffas med böter (§ 4).

Konungen äger att efter prövning i varje särskilt fall och i den utsträckning, som kan finnas erforderligt, medgiva undantag från skyldigheten att uppvärma mjölk (§ 8).

Pastöriseringslagen skall icke tillämpas inom Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, med mindre Konungen på grund av särskilda förhållanden förordnar om lagens tillämpning inom ett eller flera av dessa län (§ 10).

I kungörelsen den 23 oktober 1936 (nr 549) har meddelats tillämpningsföreskrifter till pastöriseringslagen. Av föreskrifterna må här återgivas följande.

Uppvärmning av mjölk och kärnmjölk skall — där den icke enligt medicinalstyrelsens medgivande äger rum under fortlöpande maskinell pastöriseringskontroll — verkställas på sådant sätt att varan efter provtagning jämlikt bestämmelserna i kungörelsen ej giver reaktion vid undersökning med Storchs peroxidaprova utförd enligt av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt meddelade föreskrifter.

Medicinalstyrelsen har att övervaka tillsynen av pastöriseringslagens efterlevnad. Berörda tillsyn skall utövas

a) av särskild av medicinalstyrelsen utsedd *provtagare* eller

b) efter därom av mejeri hos medicinalstyrelsen gjord framställning av särskild av medicinalstyrelsen utsedd *kontrollant* eller

c) efter av medicinalstyrelsen lämnat medgivande genom fortlöpande maskinell pastöriseringskontroll, därvid apparatur och kontrollanordningar skola vara av medicinalstyrelsen i samråd med lantbruksstyrelsen godkända samt stå under tillsyn av särskild av medicinalstyrelsen utsedd sakkunnig person.

På förslag av hushållningssällskap eller mejerierorganisation kan medicinalstyrelsen uppdraga åt lämplig person att såsom *överkontrollant* utöva extra kontroll över tillämpningen av kungörelsen.

Provtagare eller kontrollant skall två gånger i månaden vid varje mejeri taga prov av vara, som i pastöriseringslagen avses. Medicinalstyrelsen äger dock, därest omständigheterna därtill föranleda, föreskriva, att för visst mejeri antalet provtagningar skall för angiven tid antingen ökas till högst tio under varje månad eller nedsättas till lägst tolv årligen.

Överkontrollant skall verkställa provtagning på uppdrag av medicinalstyrelsen eller vederbörande hushållningssällskap eller mejerierorganisation eller i övrigt, då han finner skäl därtill föreligga.

Provtagare äger för förrättning av vederbörande mejeri utbekomma dels

arvode med tre kronor jämte resekostnadsersättning enligt klass III i allmänna resereglementet, dels ock ersättning för postavgifter.

Kontrollant äger för förrättning av vederbörande mejeri utbekomma förutom resekostnadsersättning enligt klass II i allmänna resereglementet dels arvode med fem kronor jämte, därest undersökning av kärnmjök förekommer, för sådan undersökning arvode med två kronor, dels ock ersättning för postavgifter.

Mejeri äger genom vederbörande länsstyrelse halvårsvis erhålla ersättning av statsmedel för det belopp överstigande tio kronor för förrättning, som det visar sig hava utgivit till kontrollant.

Person, som utsetts till sakkunnig för tillsyn av apparatur och kontrollanordningar för fortlöpande maskinell pastöriseringskontroll, äger för besök vid mejeri av mejeriet erhålla resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass II D i allmänna resereglementet.

Överkontrollant äger av vederbörande hushållningssällskap eller mejeriorganisation uppbära ersättning på sätt därom må ha avtalats.

Hushållningssällskap ävensom mejeriorganisation äga genom medicinalstyrelsen efter granskning av halvårsvis ingiven räkning och redogörelse utbekomma ersättning av statsmedel för kostnader, som de visa sig ha haft för överkontrollants verksamhet. Dylik ersättning utgår med högst fem kronor för varje förrättning och må årligen sammanlagt ej överstiga ett belopp motsvarande tio kronor för varje mejeri, varest kontroll av överkontrollanten utövas.

Förslag till ändring i pastöriseringsförordningen.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse anfört följande:

Att deltagandet i det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos i smittfarlig form hos nötkreatur skulle utgöra ett tillförlitligt skydd mot infektion av människor med tuberkulos genom mjök från nötkreatursbesättning, ansluten till nämnda bekämpande, har nog icke gjorts gällande på något håll. Redan 1933 års mjök- och mejeriutredning har i sitt den 17 december 1935 framlagda betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjök (SOU 1936: 3 sid. 37) framhållit att det ur hygienisk synpunkt vore önskvärt att kräva att besättning, varifrån rå mjök försäljes till direkt konsumtion, skulle vara reaktionsfri med hänsyn till tuberkulos. Med hänsyn därtill att inom betydande områden av vårt land ännu endast ett relativt fåtal besättningar vore reaktionsfria i nämnda bemärkelse och då det ofta krävde avsevärd tid att fullständigt utrota tuberkulos i en besättning, ansåg sig mjök- och mejeriutredningen då icke kunna föreslå att som villkor för hälsovårdsnämnds tillstånd till försäljning av opastöriserad mjök skulle fordras reaktionsfrihet med hänsyn till tuberkulos och att deltagande i den statliga tuberkuloskampen enligt den kliniska metoden icke skulle godtagas för erhållande av tillstånd att försälja mjök i opastöriserat skick. Utredningen förklarade sig sålunda vara fullt medveten om att den föreslagna åtgärden icke vore tillräcklig för att möta de krav, som böra uppställas på en konsumtionsmjök, om denna skall kunna anses vara av fullt tillfredsställande hygienisk beskaffenhet. Emellertid ansåg utredningen den tid icke vara avlägsen, då omständigheterna skulle tillåta ytterligare skärpta fordringar på konsumtionsmjöken.

Vid avgivande den 28 mars 1936 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet av yttrande över mjök- och mejeriutredningens berörda be-

tänkande anslöt sig medicinalstyrelsen i likhet med det av styrelsen i ärendet hörda näringsrådet till den av utredningen uttalade upplåtningen om svårigheten att vid nämnda tidpunkt uppställa fordran på reaktionsfrihet med hänsyn till tuberkulos för nötkreatursbesättning såsom villkor för försäljning av därifrån levererad mjölk i opastöriserat skick.

Att den av mjölk- och mejerikutredningen och av medicinalstyrelsen uttalade uppfattningen om det kliniska tuberkulosbekämpandets mindre goda tillförlitlighet som garanti för leverans av tuberkelfri mjölk är fullt riktig bestyrkes på ett synnerligen kraftigt sätt uti den utredning, som ligger till grund för länsstyrelsens i Värmlands län framställningar. Inom en ganska kort tidrymd har inom två olika orter i Värmland genom förtärandet av opastöriserad mjölk tuberkulos av bovin natur överförts på icke mindre än ett åttiotal barn, av vilka flera måst intagas på sanatorium för erhållande av vård. Ett dylikt förhållande, vars förekomst ingalunda varit oförutsedd eller oväntad för män av facket, har förut i olika län iakttagits och torde nödvändiggöra att man snarast möjligt ändrar pastöriseringsföreskriftens bestämmelser därhän att hälsovårdsnämnds tillstånd till försäljning av mjölk i opastöriserat skick må lämnas endast beträffande besättning, som är reaktionsfri med hänsyn till tuberkulos, men att dylikt tillstånd icke må lämnas i fråga om besättning, som deltagit i den kliniska tuberkuloskampen. Enligt styrelsens förmenande torde tiden nu kunna anses vara inne för genomförande av ändring av förordningen i sådan riktning. Det torde emellertid icke kunna anses härmed vara nog. Å skilda orter inom Sverige under senare åren utförda undersökningar ha nämligen ådagalagt att överförande genom opastöriserad mjölk av bovin tuberkulos i mer eller mindre svårartad form å människor — såväl vuxna som i synnerhet barn — förekommer i avsevärt större utsträckning såväl i stadsliknande samhällen som å landsbygden än vad man tidigare haft anledning förmoda. Detta förhållande torde synnerligen kraftigt tala för lämpligheten av att i samband med ändring av de i förordningen stadgade villkoren för försäljandet av opastöriserad mjölk förordningens giltighetsområde utsträcker att avse icke endast städer och stadsliknande samhällen, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad äga tillämpning, utan även landsbygden.

I den mån så kan ske utan alltför stora olägenheter synes numera starka skäl tala för att åtgärder vidtagas till förhindrande av försäljning av tuberkelbacillhaltig mjölk eller därav beredd vara å landsbygden lika väl som i stadsliknande område. Någon fara för att vissa områden härigenom skulle beredas svårigheter för anskaffande av mjölk i erforderlig omfattning och till skäligt pris torde numera icke behöva befaras föreligga, åtminstone icke om de nya bestämmelserna i ämnet få träda i kraft först efter ett eller ett par år eller om Konungen äger rätt att för vissa områden lämna erforderlig dispens. Av en inom styrelsen gjord utredning framgår att antalet reaktionsfria nötkreatur inom landet befinner sig i en glädjande stegring. Sålunda uppgick antalet reaktionsfria djur vid ingången av år 1940 till cirka 50 procent av hela djurantalet, under det att antalet sådana djur fem år tidigare utgjorde endast 20 procent. En ökning alltså med 30 procent. Sämst ställer sig situationen härvidlag för Skaraborgs län, där antalet reaktionsfria djur vid början av år 1940 utgjorde endast 17.7 procent. Den omständigheten att antalet reaktionsfria djur är lågt torde dock numera icke behöva medföra alltför stora olägenheter för mjölkförsörjningen. Mejerier torde nämligen numera överallt i södra och mellersta Sverige finnas i tillräckligt antal för att varje producent av mjölk från icke reaktionsfri besättning skall kunna bekvämt avlämna sin mjölk till mejeri, varifrån varje ort kan erhålla erforderlig mängd mjölk i pastöriserat skick. För Norrlands vidkommande tor-

de några svårigheter för erhållande av tillräcklig mängd mjölk från reaktionsfria besättningar icke förefinnas, då tuberkulosen bland nötkreaturen därstädes kan anses så gott som utrotad (hela Norrland är så kallat tuberkulosfritt område).

I fråga om yrkesmässig handel med mjölk från butik eller vid kringföringshandel torde det sålunda icke medföra nämnvärda olägenheter att upprätthålla fordran på reaktionsfrihet beträffande tuberkulos hos den mjölklevererande besättningen.

Då fråga är om försäljning å landsbygden av mjölk till gård underlydande personal, torde det däremot i vissa fall kunna medföra vissa olägenheter, därest försäljningen icke får ske med mindre gårdens nötkreatursbesättning är reaktionsfri. Med hänsyn därtill att just dylik försäljning vid fall av juvertuberkulos i ladugården medför betydligt större risk för tuberkulosens överförande på människor (särskilt barn) än om mjölken efter uppblandning (utspädning) med annan mjölk försäljes från mejeri eller butik anser sig styrelsen likväl icke kunna förorda undantag i fråga om sådan försäljning från fordran på reaktionsfrihet hos den mjölklevererande gårdens nötkreatursbesättning.

Förslaget angående förbud att inom område, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad gälla, försälja annan mjölk än den som härrör från tuberkulosfria besättningar eller pastöriserats har tillstyrkts i de avgivna yttrandena.

Beträffande förslaget att utsträcka pastöriseringsförordningens giltighetsområde till rena landsbygden ha i yttrandena framhållits följande.

Svenska mejeriernas riksförening u. p. a., som vid sitt yttrande fogat utlåtanden från sina medlemmar, har andragit.

Riksföreningen kan för egen del helt instämma uti vad medicinalstyrelsen i avgivet yttrande över framställningen anför om behovet av en sådan ändring av bestämmelserna i pastöriseringsförordningen, att dennas giltighetsområde utsträcker att avse jämväl landsbygden. En dylik utsträckning av giltighetsområdet synes vara det enda sätt, som står till buds för att undvika den anomali, som för närvarande råder, så tillvida som gränsen för förordningens giltighetsområde kan gå inuti en stad eller ett stadsliknande samhälle beroende på var gränsen dragits i staden eller samhället för det område, inom vilket hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad gälla. Med utsträckningen skulle dessutom förhindras det nu i viss omfattning tillämpade systemet, att konsumenterna hämta opastöriserad mjölk invid gränsen för skyddsområdet och varigenom sålunda smittoförande mjölk kan införas i detta. Den risk, som kan vara förbunden med förtärandet av mjölk, som icke härrör från reaktionsfria besättningar och som ej pastöriserats, beaktas tyvärr icke i önskvärd omfattning av alla konsument och den påtalade trafiken med avlämnande av mjölk vid skyddsområdets gräns har därför icke stått att hejda genom upplysning.

Enligt riksföreningens uppfattning tala sålunda starka skäl för ett genomförande av förslaget. Å andra sidan synes man icke kunna bortse från de olägenheter, som otvivelaktigt äro förbundna därmed. Erinras må om det säkerligen betydande antalet fall inom glest bebyggda områden med ringa antal reaktionsfria djur och med långt avstånd till ett mejeri, där producenter försälja mjölk till närboende, och det likaså mycket stora antalet fall inom sådana områden, där de å en gård anställda hämta mjölk vid ladu-

gårdarna. Skulle denna mjölkdistribution förhindras, synes man ha att räkna med att dessa avnämare inför svårigheterna att erhålla mjölk från ett mejeri nödgas inskränka sin regelbundna konsumtion av mjölk, såvida icke en smyghandel uppkommer, något som givetvis ur andra synpunkter måste anses olyckligt. Vid övervägande av förslaget synes det därför starkt påkallat, att en dylik ogynnsam utveckling förhindras. Det torde sålunda vara angeläget, att en tillräckligt lång övergångstid stadgas, innan förslaget i sin helhet träder i kraft. Huru lång denna övergångstid bör vara, synes få bli beroende på de resultat, som uppnås med de tuberkulosbekämpande åtgärderna. Man torde härvid ha anledning räkna med, att antalet reaktionsfria besättningar kommer att ytterligare snabbt öka under de närmaste åren som en följd av de målmedvetna åtgärder, som härutinnan redan vidtagits, och de ansträngningar, som kunna förväntas följa av ett genomförande av de föreliggande förslagen rörande effektivisering av tuberkuloskampen. Som en annan utväg i förevarande avseende skulle kunna framhållas, att försäljningen av mjölk från kliniskt undersökta djur finge pågå under en viss övergångstid för att därefter helt upphöra.

Lantbruksstyrelsen har förklarat sig helt dela de synpunkter rörande önskvärdheten ur folkhälsosynpunkt att utsträcka pastöriseringsförordningens giltighetsområde, som kommit till uttryck i länsstyrelsens och medicinalstyrelsens skrivelser. Med hänsyn till de svårigheter att praktiskt genomföra förslaget, som skulle uppstå särskilt i trakter med gles bebyggelse, har styrelsen emellertid icke ansett sig för närvarande kunna tillstyrka detsamma.

Hushållningssällskapens ombud ha ställt sig tveksamma inför ett genomförande av förslaget. Beträffande vissa delar av riket, nämligen där kampen mot nötkreaturstuberkulosen ännu ej nått större resultat, skulle förslagets genomförande enligt ombudens uppfattning komma att medföra alltför stora svårigheter för både jordbrukare och konsumenter. Ombuden anse sig därför ej kunna tillstyrka medicinalstyrelsens förslag i vad det avser obligatorisk utvidgning av lagstiftningens giltighetsområde. I varje fall torde vid ett genomförande av lagändringen en betydligt längre övergångstid än den föreslagna böra stadgas.

Livsmedelskommissionen har yttrat.

Kommissionen vill framhålla, att denna fråga kommit i ett delvis nytt läge genom införandet av obligatorisk standardisering av mjölk. Enligt kungörelsen den 7 november 1941 (nr 830) med vissa bestämmelser angående handeln med mjölk får, med vissa undantag, icke utan medgivande av statens livsmedelskommission eller, efter dess bemyndigande, av lokal kristidsmyndighet, saluhållas, försäljas eller annorledes överlåtas annan mjölk än sådan, som enligt av livsmedelskommissionen meddelade föreskrifter vid mejeri standardiserats till en fetthalt av 3 procent. Medgivande till försäljning av ostandardiserad mjölk lämnas endast inom områden, där standardiserad mjölk icke finnes att tillgå. Inom sådana områden, där mejerierna helt kunna tillgodose behovet av konsumtionsmjölk, kan således någon försäljning av konsumtionsmjölk direkt från producent numera icke ifrågakomma. Dessa områden äro av kristidsmyndigheterna till sin omfattning geografiskt bestämda.

Samtliga mejerier, som försälja mjölk inom områden, där pastöriseringsförordningen är tillämplig, pastörisera numera all konsumtionsmjölk, som saluföres av dem. Hinder möter alltså icke att utsträcka pastöriseringstvånget

till samtliga de områden, vilkas behov av konsumtionsmjölk helt tillgodoses genom dessa mejeriers försorg. Genom att utsträcka pastöriseringstvänet på nu nämnt sätt skulle man erhålla en naturligare gränsdragning än den som föranledes av de nuvarande pastöriseringsbestämmelserna. I tätorter med ny bebyggelse gäller hälsovårdsstadgan för stad ofta endast det område, där den äldsta bebyggelsen förekommer, och det läser ej vara ovanligt att gränsen för stadgans giltighetsområde skär rakt igenom tätorten. Gränserna för de områden, inom vilka det är helt förbjudet att försälja ostandardiserad mjölk, innefatta däremot som regel icke endast det egentliga samhället utan även förortsbebyggelsen med kringliggande landsbygd.

Av de mejerier, vilkas konsumtionsmjölksförsäljning icke sträcker sig till områden, inom vilka hälsovårdsstadgan för stad äger tillämpning, torde ett icke obetydligt antal vara utrustade med apparatur för konsumtionsmjölks-pastörisering. Jämväl dessa mejeriers försäljningsområden skulle, om detta ur hälsovårdssynpunkt anses önskvärt, utan olägenhet kunna omfattas av pastöriseringsbestämmelserna. Enligt vad kommissionen inhämtat äro vidare en del mejerier, som nu icke ha pastörer för konsumtionsmjölk, av sådan storleksordning, att de, om pastöriseringsförordningen gjordes tillämplig på deras försäljningsområden, skulle kunna anskaffa sådan apparatur utan att detta behöfve innebära någon större ekonomisk belastning för dem.

Med hänsyn till vad nu anförts vill kommissionen ifrågasätta, huruvida det icke är lämpligt att Kungl. Maj:t, eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens livsmedelskommission tillerkännes befogenhet att i samråd med medicinalstyrelsen bestämma de områden, där pastöriseringsförordningen skall äga tillämpning. Det förutsättes härvid, att ifrågavarande områden icke utsträckas utöver försäljningsområdena för de mejerier, som tillhandahålla pastöriserad konsumtionsmjölk. Vidare bör iakttagas att gränserna för pastöriseringsförordningens giltighetsområden böra överensstämja med gränserna för de områden, där ostandardiserad mjölk enligt gällande bestämmelser ej får saluhållas eller försälas. I detta sammanhang bör framhållas, att det måste anses som en stor olägenhet — särskilt ur kontrollsynpunkt — att på en och samma ort gränsen för försäljning av pastöriserad mjölk icke sammanfaller med gränsen för försäljning av ostandardiserad mjölk.

Därest den av livsmedelskommissionen nu ifrågasatta ändringen av pastöriseringsförordningen anses lämplig under nu rådande förhållanden, synes i stort sett de föreslagna grunderna för bestämmande av pastöriseringsförordningens giltighetsområde kunna tillämpas även efter förstnämnda förordnings upphörande. Ändringsförslaget är med andra ord icke på något sätt bundet vid standardiseringskungörelsen. Man skulle i stället kunna säga, att standardiseringen av konsumtionsmjölk på ett väsentligt sätt underlättat en mera praktisk gränsdragning för berörda område. Det bör vidare påpekas, att sedan krisen upphört avgörandet i hithörande frågor utan svårighet synes kunna överflyttas på de ordinarie myndigheterna.

Någon särskild övergångstid för genomförandet av kommissionens förslag synes ej behöva stadgas. Såvitt kommissionen kan bedöma kan detsamma nämligen icke föranleda några som helst olägenheter för vare sig mejerier, mjölkproducenter eller konsumenter.

Med anledning av det i livsmedelskommissionens yttrande framställda förslaget har *lantbruksstyrelsen* i huvudsak anförut.

Styrelsen har i princip intet att erinra mot att förordningens giltighetsområde utsträcker att gälla inom samma områden där standardiseringsbestämmelser för mjölk äga tillämpning, under förutsättning dock att de konsumtionsmjölklevererande mejerierna äro utrustade med författningsenlig ap-

paratur för konsumtionsmjölkspastörisering. Av landets cirka 900 konsumtionsmjölkförsäljande mejerier torde cirka 500 vara utrustade med författningssenlig apparatur för konsumtionsmjölkspastörisering. Från flertalet av de återstående 400 mejerierna försäljes endast en ringa mängd konsumtionsmjölk. För många av dem överstiger konsumtionsmjölkförsäljningen icke 50 kilogram per dag. Det kan förutsättas, att om dessa mejeriers innehavare ålades att anskaffa den dyrbara apparatutrustningen för konsumtionsmjölkspastörisering de hellre skulle avstå från att sälja konsumtionsmjölk, varigenom även möjligheterna att erhålla standardiserad mjölk skulle komma att upphöra inom ifrågavarande områden.

Förslag till ändrad kontroll rörande förfarandet vid pastörisering av mjölk och grädde m. m.

Medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission ha i sin gemensamma framställning, utom annat, föreslagit

dels att ny kungörelse angående förfarandet vid pastörisering av mjölk och grädde m. m. måtte utfärdas i enlighet med avgivet förslag,

samt att till medicinalstyrelsens förfogande måtte ställas

a) för pastöriseringskontrollen under budgetåret 1942/43 ett förslagsanslag om 68,000 kronor,

b) för samma kontroll under innevarande budgetår såsom förslagsanslag ett belopp av 5,300 kronor för månad för tiden från och med den nya kungörelsens ikraftträdande till bugetårets utgång,

c) för bestridande av kostnaderna för tryckning av en sammanställning av vissa nya bestämmelser ett belopp av 1,500 kronor;

dels att ny kungörelse med vissa bestämmelser angående handeln med mjölk (standardisering) måtte utfärdas i enlighet med avgivet förslag,

samt att till lantbruksstyrelsens förfogande måtte ställas

a) för standardiseringskontrollen under budgetåret 1942/43 ett förslagsanslag av 13,000 kronor,

b) för samma kontroll under innevarande budgetår såsom förslagsanslag ett belopp av 1,100 kronor för månad för tiden från och med den nya kungörelsens ikraftträdande till budgetårets utgång;

dels ock att medicinalstyrelsens och lantbruksstyrelsens behov av ökade anslag i anledning av pastöriserings- och standardiseringskontrollen för avlöning av icke-ordinarie personal under budgetåret 1942/43 skulle tillgodoses.

I fråga om pastöriseringskontrollens handhavande innehåller framställningen följande.

Provtagningen av pastöriserad till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m., som verkställes och bekostas av hälsovårdsnämnden i konsumtionsorten, har visat sig icke medföra erforderlig effektivitet i kontrollen över förordningens efterlevnad, i det att en del hälsovårdsnämnder av ren obekantskap med pastöriseringsförordningens bestämmelser eller av andra skäl helt eller delvis underlåtit att ombesörja föreskriven provtagning. Lämpligaste sättet att råda bot på detta förhållande torde vara, att man låter anordna

en regelbunden mejerikontroll, därvid provtagningen bör ombesörjas på samma sätt som i fråga om pastöriseringslagen, d. v. s. genom af medicinalstyrelsen utsedda provtagare, som ha att på produktionsorten uttaga proven vid respektive mejerier. Därest hälsovårdsnämnderna på detta sätt avkopplas från att medverka vid den regelbundna kontrollen över mejeriernas efterlevnad av pastöriseringsförordningens bestämmelser, synes det icke heller längre kunna anses motiverat, att hälsovårdsnämnderna skola, såsom hittills varit fallet, bestrida kostnaderna för provtagning och undersökning av prov. Även omläggningen av den regelbundna kontrollen från konsumtionsorten eller konsumtionsorterna till produktionsorten synes motivera, att hälsovårdsnämnderna befrias från skyldigheten att bestrida sagda kostnader. I detta fall, då ett mejeri levererar mjölk till flera orter, synes det nämligen under inga förhållanden kunna anses rättvist, att hälsovårdsnämnden i den ort, där mejeriet är beläget, ensam skall bära hela kostnaden för kontrollen över att mejeriets konsumtionsmjölk vederbörligen pastöriseras, och att träffa sådana anstalter, att dessa kostnader fördelas mellan hälsovårdsnämnderna i konsumtionsorterna, ställer sig uppenbarligen mycket svårt. Med hänsyn till vad sålunda anförts synes man i stället böra överväga att låta kostnaderna för ifrågavarande kontroll bestridas av mejerierna samt, i viss utsträckning, av allmänna medel. Såsom skäl för att även det allmänna skall deltaga i dessa kostnader kan framhållas, att det måste anses ur det allmännas synpunkt vara av stor vikt, att pastöriseringsbestämmelserna beträffande konsumtionsmjölk iakttagas, och att det allmänna därför även bör bära en del av kostnaderna för kontrollen över efterlevnaden av dessa bestämmelser. En lämplig uppdelning av ifrågavarande kostnader mellan mejerierna och det allmänna synes vara, att provtagningen bekostas av mejeriet, under det att kostnaderna för undersökningen av de uttagna proven i princip bestridas av allmänna medel. Från sistnämnda regel torde dock undantag böra göras beträffande extra prov, som uttagits på grund av påvisad otillfredsställande pastörisering. Undersökning av dylika prover synes nämligen böra bekostas av det felande mejeriet.

Kostnaderna för provtagning och undersökning, som erfordras för kontroll av pastöriseringslagens efterlevnad, torde böra ordnas efter samma grunder som ovan föreslagits i fråga om kostnaderna för kontrollen över pastöriseringsförordningens efterlevnad. Detta skulle innebära, att mejerierna, vilka hittills bestritt alla kostnader av ifrågavarande slag, befrias från skyldigheten att bekosta undersökningarna av tagna prover och att denna skyldighet i stället lägges på statsverket. En sådan överflyttning av viss del av kostnaderna synes motiverad med hänsyn till att provtagningen vid mejerierna föreslås bli ej oväsentligt utökad. Då mejerierna enligt det ovan anförda alltid skola bekosta provtagningarna, skulle sagda utökning av provtagningarnas antal, därest mejerierna ej befrias från skyldigheten att bekosta undersökningen av enligt pastöriseringslagen tagna prov, medföra en ökning av mejeriernas kostnader för pastöriseringskontrollen utöver vad som synes skäligt.

Genom en sådan anordning af kontrollen över efterlevnaden av pastöriseringsförordningen, som här ovan föreslagits, kan samme provtagare ha i uppdrag att uttaga såväl de prov, som erfordras för kontroll över efterlevnaden av pastöriseringslagen, som de prov, vilka tagas för kontroll över efterlevnaden av pastöriseringsförordningen.

Sedan i framställningen erinrats om att den extra kontroll genom överkontrollanter, som skall äga rum beträffande till kreatursföda avsedd mjölk, visat sig sakna större betydelse, har därom ytterligare anförts.

Det har visat sig vara av största vikt, att provtagarnas verksamhet i någon mån övervakas. Det bör därför tillkomma medicinalstyrelsen att, då så finnes påkallat, på eget initiativ förordna lämplig person att verka såsom överkontrollant beträffande såväl pastöriseringslagens som pastöriseringsförordningens bestämmelser. Kostnaderna för dennes verksamhet synas böra helt åvila det allmänna. Arvode och reseersättning åt överkontrollant torde böra utgå enligt grunderna i gällande veterinärtaxa avdelning B (tjänstetaxan). Detta skulle innebära, att arvudet åt överkontrollanten skulle komma att utgå med 8 kronor per första förrättning och med lägre belopp för de följande. För nedbringande av resekostnaderna bör överkontrollant kunna förordnas för visst mindre område eller för visst tillfälle.

Även med de här föreslagna ersättningsgrunderna torde statsverkets kostnader för överkontrollanternas verksamhet komma att stanna vid förhållandevis blygsamma belopp. Man torde nämligen knappast behöva räkna med att årliga kostnaden skall behöva bli större än omkring 3,000 kronor.

Beträffande själva pastöriseringsförfarandet har i framställningen yttrats.

I samband med frågan om åstadkommande av större enhetlighet i provtagningen för kontroll av pastöriseringslagens och pastöriseringsförordningens efterlevnad har en undersökning gjorts i syfte att utröna, huruvida icke det för pastörisering av konsumtionsmjölk medgivna lågpastöriseringsförfarandet skulle kunna användas även vid pastörisering av till kreatursföda avsedd mjölk. Enligt vad av undersökningen framgått torde detta låta sig göra utan olägenhet. Medlemmen av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, professorn G. B. Hülphers, har nämligen i skrivelse den 12 januari 1942 som sin mening framhållit, att lågpastörisering enligt pastöriseringsförordningen kan anses tillräcklig att ersätta den enligt pastöriseringslagen påbjudna högpastöriseringen av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. Vid sådant förhållande torde det vara lämpligt, att de nu gällande tvenne kungörelserna med däri föreskrivna olika förfaringssätt vid pastörisering av mjölk, avsedd till människoföda, och mjölk, avsedd till kreatursföda, ersättas av en kungörelse, vari föreskrives ensartat förfarande vid pastörisering av båda slagen av mjölk. Med utgångspunkt från vad sålunda anförts har inom medicinalstyrelsen, i samråd med lantbruksstyrelsen, utarbetats ett utkast till kungörelse angående förfarandet vid pastörisering av mjölk och grädde, m. m.

I fråga om kontrollen över föreskriven standardisering av konsumtionsmjölk har i framställningen föreslagits, att den i regel skulle verkställas av samma provtagare som förordnats för tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i pastöriseringslagen och pastöriseringsförordningen. Därest samtliga provtagningar i allmänhet utfördes av samma provtagare, skulle kontrollen avsevärt förbilligas och förenklas. Härom har i framställningen anförts.

Högsta tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i standardiseringskungörelsen torde böra uppdragas åt lantbruksstyrelsen. Såsom skäl härför kan anföras, att standardiseringsbestämmelserna ej såsom pastöriseringsbestämmelserna äro av hygienisk art utan att desamma äro av betydelse ur folkförsörjningssynpunkt och ur ekonomisk synpunkt särskilt för jordbrukets vidkommande, samt att det i regel ankommer på lantbruksstyrelsen att utöva högsta tillsynen över efterlevnaden av jordbruksekonomiska lagstiftningsbestämmelser. I första hand bör kontrollen utövas genom provtagning hos

mejerierna. Provtagningen bör verkställas av särskilda av lantbruksstyrelsen förordnade provtagare. Där så kan ske, böra till provtagare förordnas de personer, vilka av medicinalstyrelsen förordnats till kontrollanter eller provtagare för tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i pastöriseringslagen och pastöriseringsförordningen. Endast i de fall, då pastöriseringskontroll ej utövas vid mejeri, skulle således särskild provtagare behöva utses. Därest på nu angivet sätt samtliga provtagningar i regel utföras av samme provtagare, förenklas och förbilligas kontrollen avsevärt. I fråga om bestridandet av kostnaderna för provtagning och för undersökning av prov torde samma grunder böra gälla som de, vilka här ovan föreslagits beträffande bestridandet av kostnaderna för tagande av prov vid kontroll över efterlevnaden av sistnämnda båda författningar och undersökning av sådana prov. Då standardiseringen är en för tryggande av hela landets matfettetsförsörjning föreskriven åtgärd, synes det icke ägnat att väcka några betänkligheter, att kostnaden för undersökning av prov, som tagits för kontroll av mjölkens fetthalt, bestrides av allmänna medel. Med hänsyn bland annat till den obetydliga kostnaden för sedvanlig undersökning av sådana prov som nu nämnts (50 öre per prov), kan det dock enligt lantbruksstyrelsens och livsmedelskommissionens mening knappast anses tjäna något praktiskt syfte att man, i likhet med vad som föreslagits i fråga om pastöriseringskontrollen, ålägger mejerierna att betala undersökningen av de extraprover, som kunna komma att uttagas till följd av konstaterad överträdelse av standardiseringsbestämmelserna.

Vad angår kostnaderna för den regelbundna kontrollen rörande pastörisering och standardisering har i framställningen yttrats.

Om en effektiv kontroll skall kunna åvägbringas, torde i genomsnitt vid varje mejeri böra uttagas 18 prov per år för kontroll över efterlevnaden av bestämmelserna om pastörisering av skum- och konsumtionsmjölk samt om standardisering av konsumtionsmjölk. Beträffande tiderna för provtagningen torde böra bestämmas, att minst ett prov skall tagas varje månad. För kontroll över pastöriseringen av vassla, kärnmjölk, grädde och surmjölk torde antalet prov i genomsnitt kunna sättas betydligt lägre, nämligen för vassla till i genomsnitt 6 prov om året samt för kärnmjölk, grädde och surmjölk till allenast 2 prov om året. Fetthaltskontroll av kärnmjölk och skummjölk torde endast sällan behöva förekomma. Man kan räkna med att omkring 500 mejerier äro underkastade kontroll enligt såväl pastöriseringsförordningen och pastöriseringslagen som standardiseringskungörelsen, omkring 400 mejerier kontroll enligt pastöriseringslagen och standardiseringskungörelsen men ej enligt pastöriseringsförordningen samt omkring 100 mejerier kontroll allenast enligt standardiseringskungörelsen. I enlighet med det anförda skulle det sammanlagda antalet prov, som årligen skulle komma att tagas för kontroll över efterlevnaden av ovan nämnda författningar, kunna beräknas bli ungefär följande:

<i>Pastöriseringslagen.</i>	Antal prov
Skummjölk 900×18	16,200
Vassla 900×6	5,400
Kärnmjölk 900×2	1,800
	<hr/> Summa 23,400

Pastöriseringsförrordningen.

	Antal prov
Konsumtionsmjölk 500×18	9,000
Grädde 500×2	1,000
Surmjölk (torde endast förekomma vid fåtal mejerier)	100
	Summa 10,000

Standardiseringskungörelsen.

Konsumtionsmjölk $1,000 \times 18$	18,000
Skummjölk och kärnmjölk	2,000
	Summa 20,000.

Åt provtagare torde böra utgå ersättning med 4 kronor per förrättning, då fråga är om provtagning för kontroll av pastöriseringsbestämmelserna och med 5 kronor, då provtagning samtidigt sker för kontroll av standardiseringsbestämmelserna. Härtill kommer i undantagsfall ersättning för resekostnader.

Därest i enlighet med ovan skisserade plan provtagningen i fråga om såväl pastöriserings- som standardiseringsbestämmelserna vid varje mejeri principiellt uppdrages åt en och samma person, komma ett mejeris årliga kostnader för provtagningen att uppgå till cirka 72 kronor (18 provtagningar à 4 kronor), då fråga är om provtagning allenast enligt den ena av de föreslagna kungörelserna och 90 kronor (18 provtagningar à 5 kronor), då fråga är om provtagning enligt båda kungörelserna. Härtill komma kostnader för provflaskor, lack, emballage och postbefordringsavgifter, vilka kostnader av praktiska skäl jämväl torde böra bestridas av mejerierna, samt i något enstaka fall ersättning för provtagares resekostnader. Sammanlagt torde mejeriernas årliga kostnader för provtagningen kunna beräknas till mellan 80,000 och 90,000 kronor. Till jämförelse härmed kan nämnas, att mejeriernas nuvarande kostnader för kontrollen över pastöriseringslagens efterlevnad torde uppgå till mellan 70,000 och 80,000 kronor om året.

Kostnaderna för undersökningarna av proverna kunna ej beräknas med full tillförlitlighet. Dels kan nämligen det årliga antalet prover ej exakt beräknas, och dels är det ovisst, i vilken utsträckning mejerierna komma att begagna sig av den föreslagna möjligheten att beträffande till kreatursföda avsedd mjölk övergå från högpastörisering till lågpastörisering. Sistnämnda fråga inverkar på undersökningskostnaderna, då kostnaderna för undersökning av prov å högpastöriserad mjölk (Storechs metod) äro avsevärt lägre än kostnaderna för undersökning av prov å lågpastöriserad mjölk (Scharers metod). Vidare föreligger ovisshet rörande den omfattning, i vilken man kan behöva utföra sådana noggrannare kontrollundersökningar, som skola vidtagas, då de förberedande undersökningarna givit anledning till misstanke att pastöriserings- eller standardiseringsbestämmelserna åsidosatts. Med hänsyn tagen till nu angivna och övriga osäkerhetsmoment i beräkningarna synas emellertid kostnaderna kunna uppskattas till ungefär följande belopp (antalet pastöriseringsprov har härvid avrundats något uppåt):

Kostnader för undersökning av prov, som uttagas enligt pastöriseringsbestämmelserna:

12,000 prov enligt Storechs metod à 1 krona	12,000
23,000 » » Scharers metod à 2 kronor 25 öre	51,750
200 kontrollprov enligt Steins metod à 8 kronor	1,600

Kr. 65,350.

Kostnader för undersökning av prov för kontroll å standardisering och fett-halt:

20,000 prov enligt centrifugalmetod å 50 öre	10,000
600 kontrollprov enligt Röse-Gottliebs metod å 4—6 kronor.	3,000
	Kr. 13,000.

Tillhoppa skulle sålunda statsverkets årliga kostnader för ifrågavarande undersökningar kunna förväntas uppgå till omkring 78,000 kronor. Härtill komma kostnaderna för de ovan omförmälda överkontrollanterna, beräknade till 3,000 kronor om året. Sammanlagt skulle alltså statsverkets årliga kostnader för pastöriseringskontrollen kunna beräknas till omkring 80,000 kronor. Detta kan visserligen synas vara en jämförelsevis stor utgift av statsmedel. Med hänsyn till att pastöriseringen är till fördel för såväl stadsliknande samhällen (mjölk till människoföda) och landsbygden (mjölk till kreatursföda) samt till den betydelse mjölkstandardiseringen äger ur försörjningssynpunkt, torde dock beloppet få anses vara rimligt.

Kontrollen över efterlevnaden av pastöriseringsbestämmelserna bör ankomma på medicinalstyrelsen och kontrollen över efterlevnaden av standardiseringsbestämmelserna på lantbruksstyrelsen. Med hänsyn härtill torde de medel, som kunna komma att anslås för nu angivna ändamål, böra uppdelas så, att medel för pastöriseringskontrollen ställas till medicinalstyrelsens förfogande och medel för fetthaltskontrollen ställas till lantbruksstyrelsens förfogande. I de medel som ställas till medicinalstyrelsens förfogande, böra jämväl inräknas de medel, som erfordras för bestridande av överkontrollanternas verksamhet.

Omläggningen och utvidgningen av pastöriserings- och standardiseringskontrollen skulle — enligt vad som understrukits i framställningen — komma att medföra ett ej oväsentligt ökat arbete, vilket torde komma att nödvändiggöra någon ökning av arbetskrafterna hos medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Det ökade medelsbehovet har beräknats till omkring 1,000 kronor för medicinalstyrelsen och 2,000 kronor för lantbruksstyrelsen. För återstoden av innevarande budgetår torde kostnadsökningen kunna bestridas inom ramen för redan beviljade avlöningsanslag.

Beträffande provtagarnas m. fl. information innehåller framställningen.

För att det föreslagna kontrollsystemet skall kunna fungera tillfredsställande måste samtliga provtagare, kontrollanter och undersökningsförrättare äga full insikt i alla de bestämmelser, som gälla deras verksamhet. För att så skall bli fallet, synes lämpligt, att en sammanställning av bestämmelserna rörande pastöriserings- och standardiseringskontrollen tryckes och tillhandahålles ovan nämnda personer. Enligt överenskommelse mellan medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen bör utgivandet av denna sammanställning ombesörjas av medicinalstyrelsen. Sammanställningen torde, med hänsyn till att ombyte av provtagare och kontrollanter m. fl. kan komma att ske relativt ofta och att man måste räkna med att tillhandahålla varje nytillträdande provtagare eller kontrollant ett exemplar av sammanställningen, böra tryckas i en upplaga av åtminstone 5,000 exemplar. Kostnaderna härför kunna beräknas till 1,500 kronor. Dessa kostnader kunna emellertid ej till någon del bestridas ur de medel, som för närvarande stå till medicinalstyrelsens förfogande. Ett

belopp av 1,500 kronor torde därför särskilt böra anvisas för nu ifrågavarande ändamål.

Redan vid tillkomsten av gällande lagstiftning rörande pastörisering av till människoföda avsedd mjölk och grädde torde ha förutsatts, att en skärpning av bestämmelserna och en utvidgning av författningens giltighetsområde inom en snar framtid kunde bli aktuell. Det framlagda förslaget att inom områden, där pastöriseringsförordningen gäller, från försäljning till direkt konsumtion undantaga all annan opastöriserad mjölk och grädde än den som härrör från tuberkulofria nötkreatursbesättningar har tillstyrkts i de avgivna yttrandena. Även jag anser mig kunna förorda ett genomförande av detta förslag. Härför erfordras viss ändring i 3 § pastöriseringsförordningen. Efter vad jag inhämtat har bestämmelsen om rätt att utan föregående värmebehandling försälja mjölk från nötkreatursbesättningar, anslutna till klinisk tuberkuloskontroll, mycket begränsad betydelse sedan föreskrifter införts om standardisering av konsumtionsmjölk med avseende å fetthalten. Så gott som all konsumtionsmjölk, som numera med hälsovårdsnämnds medgivande försäljes opastöriserad, härrör sålunda från tuberkulofria besättningar. Någon annan övergångsbestämmelse torde med hänsyn härtill knappast vara erforderlig än att medgivande att försälja opastöriserad mjölk och grädde, som meddelats av hälsovårdsnämnd med stöd av äldre bestämmelser, fortfarande skall äga giltighet under den med medgivandet avsedda tiden. Då längsta tiden för sådant medgivande är ett år, kan försäljning av opastöriserad mjölk från besättningar anslutna till klinisk tuberkuloskontroll längst komma att fortfara intill ett år efter författningsändringens ikraftträdande.

Förslaget att utsträcka pastöriseringsförordningens giltighetsområde till områden, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för landet gälla, har, även om önskvärldheten av dess genomförande vitsordats, föranlett erinringar i de avgivna yttrandena. Givetvis skulle, som också i yttrandena framhållits, förslagens genomförande i vissa fall komma att medföra avsevärda olägenheter. Särskilt gäller detta glest bebyggda områden med ringa antal tuberkulofria nötkreatur och med långa avstånd till mejeri. Med hänsyn till dessa olägenheter anser jag mig icke kunna tillstyrka det av medicinalstyrelsen framlagda förslaget att, med viss övergångtid, generellt utsträcka pastöriseringsförordningens giltighetsområde till den egentliga landsbygden.

Som livsmedelskommissionen erinrat, lämnas medgivande till försäljning av med hänsyn till fetthalten icke standardiserad mjölk endast inom områden, där standardiserad mjölk ej finnes att tillgå. Inom sådana områden, där mejerierna helt kunna tillgodose behovet av konsumtionsmjölk, kan således försäljning av konsumtionsmjölk direkt från producent numera icke ifrågakomma. Även inom sistnämnda områden får dock mjölkproducent överlåta mjölk till hos honom anställd person och till medlem av sådan persons hushåll ävensom i enlighet med födorådskontrakt. Livsmedelskommissionen framhåller även, att all konsumtionsmjölk, som försäljes genom större mejerier, utan någon belastning för mejerierna skulle kunna pastöriseras. En

*Före-
draganden.*

utsträckning av pastöriseringsförordningens tillämpningsområde, med de för standardiseringsbestämmelserna gällande undantag, till de områden å den egentliga landsbygden, där mejerierna redan nu tillhandahålla all konsumtionsmjölk, torde sålunda vara möjlig utan att detta skulle medföra några märkbara olägenheter för allmänheten.

Det må erinras att Kungl. Maj:t, jämlikt 13 § pastöriseringsförordningen, efter framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande myndighet på landet eller av medicinalstyrelsen, äger förordna, att vad i förordningen är föreskrivet beträffande område, där hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad gälla, även skall äga tillämpning för visst område, där hälsovårdsstadgans bestämmelser rörande landet gälla. Kungl. Maj:t torde alltså med stöd av gällande bestämmelser vara oförhindrad att på vederbörlig framställning meddela beslut om den av livsmedelskommissionen åsyftade utsträckningen av förordningens giltighetsområde. Det ankommer sålunda på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall fatta ståndpunkt till uppkomna frågor rörande förordningens tillämpning inom nya områden. Jag förutsätter, att erforderlig hänsyn härvid tages till de svårigheter av olika slag, som i vissa fall skulle kunna uppkomma genom införande av pastöriseringstvång. I samband med meddelande av ifrågavarande beslut synes Kungl. Maj:t böra föreskriva de undantag, som av praktiska skäl kunna finnas önskvärda.

I anslutning till det anförda har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till *förordning om ändring av 3 § förordningen den 21 juli 1937 (nr 737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m.*, vilket förslag torde böra underställas riksdagen för antagande. Förordningen synes böra träda i kraft den 1 juli 1942.

Det av medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission framlagda förslaget om gemensam kontroll beträffande pastörisering av såväl till människoföda som till djurföda avsedd mjölk m. m. ävensom i fråga om standardisering av mjölk med avseende å fetthalten kan i princip tillstyrkas av mig.

I enlighet med det framlagda förslaget skulle föreskrivna provtagningar rörande pastörisering bekostas av mejerierna, medan utgifterna för undersökning av tagna prov ävensom för viss överkontroll skulle gäldas av allmänna medel. Den förordade omläggningen av kontrollen innebär bland annat, att hälsovårdsnämnderna befrias från den dem nu anförtrödda kontrollen rörande pastöriseringen av konsumtionsmjölk m. m. Som av framställningen i ärendet framgår, har sistnämnda kontroll icke fungerat väl. Med hänsyn till frågans stora betydelse ur medicinsk och hygienisk synpunkt måste från det allmännas sida tillses att pastöriseringsbestämmelserna effektivt upprätthållas. Jag anser mig alltså kunna tillstyrka föreliggande förslag, ehuru detsamma genomförande kommer att medföra en årlig kostnadsökning för statsverket av omkring 68,000 kronor. Omläggningen av kontrollen synes emellertid lämpligen ej böra ske förrän från och med ingången av

nästa budgetår. Någon medelsanvisning för ändamålet erfordras alltså icke för innevarande budgetår.

I samband med nu förordade omläggning rörande kontrollen i fråga om pastörisering av mjölk och grädde m. m. synes, på sätt i framställningen åsyftats, jämväl i övrigt vissa ändringar i tillämpningsföreskrifterna till pastöriseringsförordningen och pastöriseringslagen böra vidtagas. Lämpligt lär härvid vara att meddela dessa föreskrifter i en gemensam kungörelse. Sedan riksdagen fattat ställning till de nu framlagda förslagen, torde jag ånyo få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t. För att emellertid bereda riksdagen tillfälle att taga närmare del av föreskrifternas innehåll, synes ett av medicinalstyrelsen upprättat förslag till kungörelse angående förfarandet vid pastörisering av mjölk och grädde m. m. böra fogas såsom *bilaga* till detta protokoll.

Beträffande standardisering av mjölk med avseende å fetthalten kommer t. f. chefen för folkhushållningsdepartementet denna dag att för Kungl. Maj:t framlägga förslag till ny kungörelse med vissa bestämmelser angående handeln med mjölk, vilken avses skola träda i kraft den 1 april 1942. Kostnaden för standardiseringskontrollen, såväl själva provtagningen som undersökningen av prover, skall enligt kungörelsen bestridas av allmänna medel. Därest den här förordade nya ordningen beträffande pastöriseringskontrollen från och med den 1 juli 1942 blir tillämplig, torde emellertid skäl tala för att låta i huvudsak samma regler gälla för kostnaderna även i fråga om kontrollen rörande standardisering. Det synes alltså från och med sistnämnda dag böra åligga mejerierna att själva bekosta provtagningar jämväl för standardiseringskontrollen. Därest hinder från riksdagen icke möter, torde Kungl. Maj:t alltså böra äga att från och med den 1 juli 1942 genomföra berörda omläggning av kostnaderna för standardiseringskontrollen.

I fråga om de avsedda kontrollföreskrifterna vill jag i detta sammanhang erinra, att provtagare eller kontrollant skall ifråga om varje mejeri 18 gånger årligen taga prov för kontroll rörande pastörisering av skummjölk och konsumtionsmjölk samt standardisering av konsumtionsmjölk. Provtagare och kontrollant skola för provtagning m. m. av vederbörande mejeriägare utbekomma dels, om kontrollen avser såväl pastörisering som standardisering, arvode med fem kronor eller, om kontrollen endast avser endera av ifrågavarande åtgärder, arvode med fyra kronor jämte resekostnadsersättning, dels ock ersättning för gjorda utlägg för postavgifter och anskaffande av provflaskor. Av framställningen i ämnet framgår, att mejeriernas årliga kostnader för provtagningen enligt detta förslag kunna beräknas till mellan 80,000 och 90,000 kronor, medan mejeriernas nuvarande kostnader för kontrollen rörande pastöriseringen av till kreatursföda avsedd mjölk uppgå till mellan 70,000 och 80,000 kronor för år.

Den förordade omläggningen av pastöriserings- och standardiseringskontrollen kommer möjligen att medföra behov av någon ökning av arbetskrafterna hos medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Den årliga kostnadsök-

ningen härför, avseende avlöning av icke-ordinarie personal under budgetåret 1942/43, har i framställningen beräknats, för medicinalstyrelsen till omkring 1,000 kronor och för lantbruksstyrelsen till omkring 2,000 kronor. Skulle de för nästa budgetår under icke-ordinarieposterna i medicinalstyrelsens och lantbruksstyrelsens avlöningsstater beräknade beloppen visa sig otillräckliga, torde det, därest hinder från riksdagens sida icke möter, få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva erforderligt överskridande av posterna.

För pastöriseringskontrollen under nästa budgetår erforderliga medel torde böra anvisas i form av ett särskilt förslagsanslag under nionde huvudtiteln, benämnt Kontroll å uppvärmning av mjölk och grädde m. m. Anslaget synes för nästa budgetår böra uppföras med 70,000 kronor. Kungl. Maj:t torde av anslaget böra få disponera ett belopp av högst 1,500 kronor för tryckning av sammanställning av bestämmelserna rörande pastöriserings- och standardiseringskontrollen att tillhandahållas för kontrollen förordnade provtagare och kontrollanter m. fl. I samband härmed synes det i statsverkspropositionen under samma huvudtitel upptagna förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. böra utgå ur förslaget till riksstat för nästa budgetår.

Beträffande finansieringen av standardiseringskontrollen skall, vid bifall till vad t. f. chefen för folkhushållningsdepartementet i dag kommer att föreslå, gälla, att utgifterna under innevarande budgetår bestridas från det å förskottsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42 under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till Allmänna utgifter för försvarsberedskap: Förstärkning av den civila administrationen m. m. med ett belopp av högst 6,500 kronor. Ifrågavarande utgifter böra täckas genom anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42. För nästa budgetår erforderliga medel torde böra anvisas i form av ett särskilt förslagsanslag under elfte huvudtiteln, benämnt Kontroll å standardisering av mjölk. Anslaget synes för nästa budgetår böra uppföras med 13,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med återkallande av det i statsverkspropositionen framställda förslaget om anslag till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. — föreslå riksdagen att

1) antaga förenämnda förslag till förordning om ändring av 3 § förordningen den 21 juli 1937 (nr 737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m.,

2) till *Kontroll å uppvärmning av mjölk och grädde m. m.* för budgetåret 1942/43 under nionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 70,000,

3) till *Kontroll å standardisering av mjölk* under elfte huvudtiteln anvisa

dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42
ett *förslagsanslag* av kronor 6,500,
dels ock å riksstaten för budgetåret 1942/43 ett *förslagsan-*
slag av kronor 13,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda
hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt
förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga
till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.

Medicinalstyrelsens förslag

till

kungörelse angående förfarandet vid pastörisering av mjölk och grädde m. m.

Kungl. Maj:t har med anledning av bestämmelserna i förordningen den 21 juli 1937 (nr 737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m. (här nedan benämnd pastöriseringsförordningen) samt lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. (här nedan benämnd pastöriseringslagen) funnit gott förordna som följer:

1 §.

1 mom. Värmebehandling (pastörisering) av mjölk och grädde, som avses i 2 § pastöriseringsförordningen, må verkställas endast under i 2 och 3 §§ här nedan angivna villkor i mejeri varom förmäles i 1 § mejeristadgan den 22 maj 1936 (nr 174).

2 mom. Innehavare av mejeri, varifrån pastöriserad mjölk eller grädde, som avses i pastöriseringsförordningen, skall försäljas inom område, varest förordningens bestämmelser gälla, skall därom göra anmälan till medicinalstyrelsen och hälsovårdsnämnden i den ort, där varan försäljes. Dylik anmälan skall innehålla uppgift om plats (stad, ort, socken och län), där mejeriet är beläget, samt innehavarens och föreståndarens namn och adress.

2 §.

1 mom. Pastörisering av mjölk, grädde och vassla enligt 1 § denna kungörelse eller enligt 1 § pastöriseringslagen skall ske genom högpastörisering, lågpastörisering eller långtidspastörisering på sådant sätt, att efter i denna kungörelse omförmäld provtagning och undersökning varan, då fråga är om högpastörisering, ej giver reaktion med Storchs peroxidasprov samt, då fråga är om lågpastörisering eller långtidspastörisering, giver negativ reaktion med fosfatasprovet enligt Steins metod.

Kärnmjölk ävensom surmjölk (filmjölk, yoghurt eller dylikt) skall vara beredd av högpastöriserad mjölk eller grädde.

Närmare bestämmelser angående utförandet av prov enligt denna kungörelse meddelas av medicinalstyrelsen efter samråd med lantbruksstyrelsen.

2 mom. Mjölken skall före lågpastöriseringen eller långtidspastöriseringen renas genom centrifugering eller filtrering.

3 mom. Därest särskilda förhållanden, t. ex. förekomsten av smittsam sjukdom hos människor eller djur, så påkalla, ankommer på vederbörande

länsstyrelse att enligt av medicinalstyrelsen givna anvisningar och föreskrifter utfärda övriga erforderliga bestämmelser rörande pastörisering eller annan metod för oskadliggörande av smittämne i mjölk.

3 §.

1 mom. Lågpastörisering och långtidspastörisering skall ske i apparat, som till fabrikat och typ godkänts av statlig anstalt inom landet för provning av mejerimaskiner (här benämnd provningsanstalt). I fråga om viss apparat, som undergår provning i och för dylikt godkännande, kan provningsanstalt utfärda särskilt tillstånd för viss tid.

2 mom. För varje apparat, vari pastörisering enligt 1 mom. äger rum, skall i mejeri finnas ett av provningsanstalt utfärdat intyg (certifikat).

3 mom. Vid undersökning av pastöriseringsapparat i och för godkännande enligt 1 mom. samt vid utfärdande av intyg (certifikat) enligt 2 mom. har provningsanstalt att ställa sig till efterrättelse av medicinalstyrelsen efter samråd med lantbruksstyrelsen meddelade anvisningar.

4 mom. Å pastöriseringsapparat, avsedd för ändamål som angives i 1 mom., må icke vidtagas förändringar utan att provningsanstalt utfärdar nytt certifikat.

4 §.

Har pastöriseringsapparat använts för pastörisering av vara (t. ex. för ostberedning) vid lägre temperatur än som erfordras för pastörisering enligt denna kungörelse, skall tillses, att i apparaten och därtill hörande ledningar befintlig vara av förstnämnda slag icke utan ompastörisering sammanblandas med vara som avses i pastöriseringslagen eller 2 § pastöriseringsförordningen.

5 §.

1 mom. Medicinalstyrelsen har att utöva högsta tillsynen över efterlevnaden av pastöriseringsförordningen och pastöriseringslagen samt i enlighet därmed utfärdade föreskrifter rörande förfarandet vid och kontrollen över pastörisering av mjölk och grädde m. m.

2 mom. Nämnda tillsyn skall i första hand utövas a) genom särskild av medicinalstyrelsen utsedd *provtagare* eller b) efter därom av mejeri hos medicinalstyrelsen gjord framställning av särskild av medicinalstyrelsen utsedd *krollant*.

3 mom. Om förhållandena påkalla detta, kan medicinalstyrelsen förordna lämplig person att såsom *överkrollant* utöva extra kontroll över tillämpningen av denna kungörelse.

6 §.

1 mom. Provtagare eller krollant skall i fråga om varje mejeri 18 gånger årligen, därav minst en gång varje månad, taga prov av varje vid provtagningstillfället befintlig vara, som avses i denna kungörelse. Medi-

cinalstyrelsen äger dock att dels, därest förhållandena därtill föranleda, föreskriva större antal och dels medgiva mindre antal provtagningar.

2 mom. Överkontrollant skall verkställa provtagning på uppdrag av medicinalstyrelsen.

3 mom. Har i 9 § 3 och 4 mom. omförmålt intyg (analysbevis) utvisat, att vederbörlig uppvärmning icke ägt rum, skall antalet provtagningar under samma månad i den mån så kan ske och följande månad ökas till 3 eller det högre antal, som medicinalstyrelsen finner anledning föreskriva, dock högst 10. Detta antal provtagningar bibehålles under en månad utöver den, då alla under månaden uttagna prov utvisat att erforderlig uppvärmning ägt rum, eller under den längre tid medicinalstyrelsen kan finna skäligt föreskriva.

4 mom. Provtagningarna må icke ske å regelbundna tider. Underrättelse om provtagning må ej meddelas på förhand.

7 §.

1 mom. Provtagare skall vid provtagning iakttaga

att provtagningen vid mejeri äger rum i närvaro av mejeriets föreståndare eller ställföreträdare för denne eller, i deras frånvaro, av två ojäviga personer samt å sådan tid att provets undersökning enligt Storchs peroxidprov respektive Scharers fosfatasprov om möjligt hinner utföras samma dag, som provtagningen ägt rum,

att prov av vassla tages under eller omedelbart efter avslutad ystning eller — om pastöriseringen av vasslan sker först efter ystningens avslutande — omedelbart efter vasslans pastörisering.

att prov tages av varje i denna kungörelse avsedd vara särskilt för sig ur samlingskärl i mejeriet (t. ex. cistern), ur kärl i eller vid mejeriet eller ock — då fråga är om vara, som är avsedd till människoföda — ur kärl, som är under transport till försäljningsställe och som är försett med mejeriets märke,

att varje prov av kärnmjolk och surmjolk skall innehålla omkring 50 kubikcentimeter, som uppsamlats i numrerad glasflaska med tätt slutande kork eller gummipropp, som överbindes,

att varje prov av annan vara skall innehålla omkring 100 kubikcentimeter, som uppsamlas i två numrerade glasflaskor om 50 kubikcentimeters rymd (den ena av ljust, den andra av mörkt glas) och med tätt slutande kork eller gummipropp, som överbindes; flaskan av mörkt glas skall före ifyllningen hava å apotek eller i 9 § 1 mom. här nedan omförmåld anstalt eller station beskickats med 0.1 gram kaliumbikromat,

att flaskorna förseglas med mejeriets eller — då provtagning skett genom hälsovårdsnämnds försorg — med dess sigill,

att flaskorna jämte uppgift av provtagaren å av medicinalstyrelsen tillhandahållen följesedel angående provets beskaffenhet (oskummad mjölk, skummad mjölk, grädde, surmjolk eller kärnmjolk), det ändamål för vilket varan är avsedd att användas (till människoföda inom ort, varest pastörisere-

ringsförordningens bestämmelser äga tillämpning, eller för annat ändamål), flaskornas nummer samt klockslag, dag, månad och år för provtagningen ävensom mejeriets och dess föreståndares namn och postadress inneslutas i en hylsa eller låda med lock, som förseglas med mejeriets (respektive hälsovårdsnämndens) sigill,

att proven därefter ofördröjligen av provtagaren personligen antingen avlämnas för undersökning å sådan av medicinalstyrelsen för utförande av Storchs peroxidasprov eller Scharers fosfatasprov anvisad institution, varom sägs i 9 § 1 mom., eller ock för befordran till dylik institution inlämnas å postanstalt, samt

att mejeriets föreståndare eller dennes ställföreträdare tillställas en duplett av följesedeln.

2 mom. Provtagare åligger att tillse, att de i 2 § pastöriseringslagen meddelade bestämmelserna rörande avlägsnande och oskadliggörande av slam, som vid separering av mjölken avsätter sig å centrifugens inre väggar och delar, vederbörligen iakttagas. Därest skäl till anmärkning skulle förekomma, skall provtagaren ofördröjligen därom göra skriftlig anmälan till allmän åklagare och meddela medicinalstyrelsen underrättelse.

Provtagare är skyldig att dels utöva den ytterligare kontroll, som medicinalstyrelsen kan finna anledning föreskriva, samt dels i enlighet med där- om utfärdade föreskrifter taga prov av mjölk i och för undersökning av dess fetthalt.

3 mom. Vid provtagning av kontrollant skall i tillämpliga delar iakttagas vad i 7 § stadgas. I omedelbar anslutning till sådan provtagning skall för- rättningsman verkställa undersökning med Storchs peroxidasprov (å hög- pastöriserad vara) respektive Scharers fosfatasprov enligt av medicinalsty- relsen och lantbruksstyrelsen gemensamt meddelade föreskrifter.

4 mom. Överkontrollant har att vid provtagning antingen iakttaga i 3 mom. här ovan för kontrollant angivna bestämmelser eller ock i enlighet med före- skrifterna i 7 § vidarebefordra de uttagna proven för undersökning.

8 §.

1 mom. Mejeriföreståndare så ock den som omhänderhar vara, av vilken prov skall tagas, är skyldig att kostnadsfritt hålla varan tillgänglig för prov- tagning enligt bestämmelserna i denna kungörelse.

2 mom. Efter därom framställd begäran åligger det vid provtagningen me- jeriföreståndare eller dennes ställföreträdare

att å följesedel som sägs i 7 § avgiva intyg över huruvida vara, av vilken prov tagits, undergått högpastörisering, låg- eller långtidspastörisering, om densamma varit avsedd att användas till kreatursföda eller till försäljning, utbudande eller användande för ändamål, som anges i 2 § pastöriserings- förordningen, samt om provtagningen ägt rum i enlighet med bestämmelser- na i 6 § 3 mom., ävensom

att ställa erforderligt emballage och lack samt mejeriets sigill till förfogan- de för emballering och försegling av provförsändelse.

9 §.

1 mom. Undersökning huruvida mjölk eller grädde blivit uppvärmd på sätt föreskrives i 2 § må utföras å statens lantbrukskemiska kontrollanstalt samt — i den utsträckning, som angives i 2 mom. — å de med understöd av statsmedel inrättade lokala lantbrukskemiska kontrollstationerna, å annan av medicinalstyrelsen därtill behörighetsförklarad undersökningsanstalt eller ock å apotek, med vilket medicinalstyrelsen träffat överenskommelse, ävensom av kontrollant och överkontrollant, som angives i 5 §.

2 mom. Undersökningen av provet enligt Scharers fosfatasprov skall utföras å den i den ofärgade glasflaskan inneslutna delen därav snarast möjligt efter det att provet kommit undersökningsförrättaren tillhanda. Har denna undersökning utvisat, att vederbörlig uppvärmning icke ägt rum, skall den återstående delen av provet (i flaskan av mörkt glas) snarast möjligt underkastas undersökning enligt Steins fosfatasprov å statens lantbrukskemiska kontrollanstalt. Därest i sådant fall undersökningen enligt Scharers fosfatasprov utförts annorstädes än å nämnda kemiska anstalt, skall den icke undersökta delen av provet (flaskan av mörkt glas) i obrutet skick jämte följesedel av undersökningsförrättaren omedelbart vidarebefordras till kontrollanstalten.

Har vid av kontrollant eller överkontrollant utförd undersökning med Storchs peroxidaspöv färgförändring inträtt, skall förrättningsmannen under iakttagande av bestämmelserna i 7 § insända prov utav den av honom undersökta varan till undersökningsanstalt respektive apotek, som angives i 1 mom.

3 mom. Rörande sättet för verkställande av undersökning, som avses i 1 och 2 mom. samt beträffande användande av formulär till intyg (analysbevis) angående undersökningen har undersökningsförrättare att ställa sig till efter rättelse av medicinalstyrelsen i samråd med lantbruksstyrelsen meddelade föreskrifter.

4 mom. Över undersökning enligt Storchs peroxidaspöv, då detta angivit otillfredsställande pastörisering av provet, har i 1 mom. omförmäld undersökningsförrättare — annan än kontrollant och överkontrollant — att utfärda analysbevis.

I fråga om undersökning enligt Steins fosfatasprov har statens lantbrukskemiska kontrollanstalt att utfärda analysbevis, då undersökningen utvisat att stadgad uppvärmning icke ägt rum.

5 mom. I 3 och 4 mom. omförmäld analysbevis skall tillställas vederbörande provtagare respektive kontrollant eller överkontrollant, som har att omedelbart vidarebefordra analysbeviset till allmän åklagare samt härom underrätta medicinalstyrelsen.

6 mom. Det åligger undersökningsförrättare att senast den 5:e i varje månad till medicinalstyrelsen insända under nästföregående månad inkomna följesedlar, varom sägs i 7 §, försedda med anteckning om resultatet av verkställd undersökning.

7 mom. Kontrollant skall senast den 5:e i varje månad till medicinalsty-

relsen inkomma med rapport enligt av styrelsen fastställt formulär över den av honom under närmast föregående månad utövade pastöriseringskontrollen.

Överkontrollant har att i enlighet med av medicinalstyrelsen givna föreskrifter till styrelsen inkomma med redogörelse för sin verksamhet.

10 §.

1 mom. Provtagare äger för provtagning m. m. jämlikt föreskriftena i 7 § 1 och 2 mom. av vederbörande mejeri utbekomma dels arvode med fyra kronor jämte resekostnadsersättning enligt klass III i allmänna resereglementet, dels ock ersättning för gjorda utlägg för postavgifter och anskaffande av provflaskor.

2 mom. Kontrollant äger för provtagning m. m. jämlikt föreskrifterna i 7 § 1 och 2 mom. av vederbörande mejeri utbekomma förutom resekostnadsersättning enligt klass II i allmänna resereglementet dels arvode med fyra kronor dels ock ersättning för gjorda utlägg för postavgifter samt anskaffande av provflaskor och erforderligt undersökningsmaterial.

3 mom. Överkontrollant äger genom medicinalstyrelsen efter granskning av månadsvis ingiven räkning och redogörelse utbekomma ersättning av statsmedel för sin verksamhet ävensom för utlagda kostnader för denna verksamhet. Arvode och reseersättning skall utgå enligt grunderna i gällande veterinärtaxa avdelning B.

11 §.

1 mom. För undersökning enligt 9 § ävensom för intyg och bokföring däröver samt för provflaskas sköljning och återsändande må undersökningsförrättare genom medicinalstyrelsen efter granskning av halvårsvis före den 1 juni och den 1 december ingiven räkning utbekomma ersättning av statsmedel med — förutom belopp, som må hava utgivits i postavgifter — högst en krona för varje med Storchs peroxidaproov undersökt prov, två kronor 25 öre för varje fosfatasprov enligt Scharers metod samt åtta kronor för varje enligt Steins metod utfört fosfatasprov.

2 mom. För undersökning av prov, som uttagits i enlighet med bestämmelserna i 6 § 3 mom. skall ersättning, som angives i 1 mom., utbetalas till undersökningsförrättaren av vederbörande mejeri.

12 §.

Vägrar mejeri att utbetala ersättning jämlikt föreskrift i 10 eller 11 § eller möter eljest hinder för densammans utbekommande, äger provtagare respektive undersökningsförrättare hos länsstyrelsen påfordra, att sådan ersättning efter granskning av företedd räkning utanordnas av länsstyrelsen.

Vad sålunda utanordnats har länsstyrelsen att uttaga av vederbörande mejeri.

13 §.

Byråinspektören för mejeriärenden ävensom mejeriinspektör hos lantbruksstyrelsen åligger att vaka däröver att lågpastöriserings- respektive långtids-

pastöriseringsapparat, som användes för ändamål varom här är fråga, är så anordnad och monterad att i utfärdat certifikat angivna förutsättningar för åstadkommande av vederbörlig pastörisering äro uppfyllda. I anslutning till denna kontroll äger inspektör utan ersättning taga prov och verkställa undersökning av i denna kungörelse avsedda varor samt taga del av i 3 § 2 mom. omnämnt certifikat.

Saknas härvid certifikat eller befinnas i certifikatet angivna villkor för pastöriseringsapparatens godkännande icke vara uppfyllda, skall inspektören härom göra anmälan till lantbruksstyrelsen, som har att pröva huruvida mejeriföreståndaren skall anmälas till åtal, ävensom underrätta medicinalstyrelsen.

Om resultatet av anmält åtal har lantbruksstyrelsen att lämna medicinalstyrelsen meddelande.

14 §.

1 mom. Bryter någon mot 3 § 2 eller 4 mom. eller 4 §, straffes med dagsböter.

2 mom. Mejeriföreståndare eller ställföreträdare för denne, som bryter mot 1 eller 2 §, 3 § 1 mom. eller mot 8 § 2 mom., straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

3 mom. Åtal för förseelse mot denna kungörelse anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

Böter som ådömas enligt denna kungörelse tillfalla kronan.

15 §.

Medicinalstyrelsen äger att — där så erfordras efter samråd med lantbruksstyrelsen — till ledning för undersökningsförrättare, överkontrollanter, kontrollanter, provtagare och mejeri utfärda de anvisningar, som kunna erfordras utöver vad denna kungörelse innehåller.

16 §.

Vederbörande hälsovårdsnämnd vare oförhindrad att — utöver vad ovan stadgats — i mejeri eller å konsumtionsorten övervaka efterlevnaden av pastöriseringsförordningen.

Då fråga är om åtals anställande böra för den genom hälsovårdsnämndens personal verkställda provtagningen ävensom beträffande anlåtande av anstalt för verkställande av undersökningen av proven i tillämpliga delar iakttagas bestämmelserna i denna kungörelse, så ock i enlighet därmed av medicinalstyrelsen efter samråd med lantbruksstyrelsen meddelade särskilda föreskrifter.

Kostnaden för av hälsovårdsnämnden sålunda företagen extra kontroll av ifrågavarande slag bestrides av nämnden. Vid provs avsändande till undersökningsanstalt bör därför t. ex. å följesedeln tydligt angivas att fråga är om prov, vars undersökning bekostas av nämnden och icke av statsmedel.

17 §.

För sådana kärl, som avses i 5 § pastöriseringsförordningen, må i fråga om mejeri hälsovårdsnämnden i konsumtionsorten, efter anmälan av mejeriet, godkänna märkning med vedertagen förkortning av mejeriets firma eller med dess inregistrerade varumärke.

Denna kungörelse träder i kraft den _____, från och med vilken dag kungörelsen den 19 maj 1939 (nr 220) med föreskrifter rörande förfarandet vid pastörisering av till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m. samt kungörelsen den 23 oktober 1936 med tillämpningsföreskrifter till lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. skola upphöra att gälla.